

Grupa autora "HRANA I RAZVOJ" (Monografija)

Izdavač Jugoslovenski savez društava za širenje naučnih saznanja "Nikola Tesla".
Beograd, 1987, str. 1-951 (XV + 30 kolor fotografija).

Ova monografija je u sastavu edicije "Jugoslavija u razvoju". Do sada je objavljena "Energija i razvoj" 1986.

Sadržaj Monografije sačinjava 12 tematskih poglavlja. Prvo poglavlje "Opšti uslovi za proizvodnju hrane" (1-81 str.) ima 9 članaka (radova). Kao opšti uslovi obrađena su sledeća pitanja: Jugoslovenska proizvodnja hrane na svetskom tržištu, Elementi strategije tehnološkog razvoja poljoprivrede. Rejonizacija i prioriteti razvoja poljoprivredne proizvodnje. Demografske promene u jugoslovenskoj poljoprivredi i na selu, kao i agroindustrija kompleks u opštenarodnom odbrambenom ratu.

Ekološki problemi dati su u dva reda, koji se odnose na ekološke potencijale za povećanje hrane u submediteranskom području i na posledice primene hemikalije u biljnoj proizvodnji.

Takođe obrađeni su naučnoistraživački rad i njegov uticaj na proizvodnju hrane, i obrazovanje i kadrovi kao faktor proizvodnje hrane.

II poglavlje "Uređenje zemljišta" (85-175 str.) ima 12 radova. Svi su vezani za zemljište kao prirodni resurs u biljnoj proizvodnji, povećanje plodnosti ali i oštećenja zemljišta i rekultivacija, regulisanje vodno — vazdušnog režima zemljišta. Naročito je istaknuto navodnjavanje zemljišta kao faktor promena i intenziviranje poljoprivredne proizvodnje, hidrosistem DTD, melioracija anomalnih zemljišta, hidromelioracije u SRH i SRM. Data je zaštita zemljišta, hidromelioracije u SRH i SRM. Data je zaštita zemljišta od erozije u funkciji proizvodnje hrane u brdskoplaninskom području, kao urbanizacija, prostorni planovi i uređenje zemljišta.

U III poglavlju pod naslovom "Doprinosi genetike i oplemenjavanje proizvodnje hrane" (179-252.) sa 10 tema, razmatrana su pitanja koja se odnose na povećanje prinosa bilja i domaćih životinja, stvaranjem sorti — hibrida bilja i rasa domaćih životinja. Ovde se pored klasičnih metoda nalaze i nove metode: hromozonski i genetski inženjering, kultura tkiva i ćelija i njihove mogućnosti, a takođe transplatacija embriona. Tu su i genetički izvori za selekciju biljaka.

Posle ovih poglavlja koja u suštini tretiraju materiju koja se odnosi na opšte uslove naredna poglavlja su po granama proizvodnje.

Četvrto poglavlje "Ratarska proizvodnja" (253-349 str.) sadrži 11 tema. Ove teme su posvećene razvoju tehnologije, sadašnjoj proizvodnji i sagledavanju mogućnosti daljeg povećanja prinosa. To su najvažniji njivski usevi: kukuruz, pšenica, pivarski i stočni ječam, šećerna repa, soja, suncokret, uljana repica, krmno bilje i krompir. Prikazano je i stanje mogućnosti proizvodnje semena ratarskih kultura za domaće i strano tržište.

U petom poglavlju "Proizvodnja povrća" (353/407 str.) ima 7 tema. Pored proizvodnje i potrošnje povrća u Jugoslaviji — stanje i perspektive prikazano je oplemenjivanje i semenarstvo. Proizvodnji povrća u jadranskom primorju, ranom povrću pod plastičnim zaklonima u jugoistočnoj Makedoniji kao i u zaštićenom prostoru i to sa tehnološkog i energetskog aspekta dato je dosta mesta. Naravno da nije izostala tema o mogućnosti proizvodnje zdravog, od pesticida nezagađenog povrća.

Šesto poglavlje: "Voćarsko — vinogradarska proizvodnja" (411-463 str.) obrađuje 8 tema. Tu su proizvodnja i potražnja grožđa i voća. Takođe i savremena proizvodnja stonog grožđa Agroindustrijskog kombinata "Tikveš" iz Kavadaraca, proizvodnja maslina i maslinovog ulja i južno (suptropsko) voće.

"Zaštita bilja" je obrađena u VII poglavlju sa 8 tema (469-533 str.). Ovde su obrađene samo najvažnije bolesti i štetočine, koje napadaju glavne kulture (vinovu lozu) ili grupe kultura i njihovo suzbijanje. Međutim, zaštita bilja se ne može zamisliti bez primene sredstava za zaštitu bilja, naročito herbicida. I dva važna pitanja nisu mimoidena: zagađivanje zemljišta radionukleidima i poljoprivredna proizvodnja kao i integralna zaštita bilja, što je neobično važno sa stanovišta zaštite životne sredine.

Osmo poglavlje je "stočarska proizvodnja" (537-607 str.) za 9 tema. Počev od naučnih dostignuća i trendova razvoja stočarstva pa do zdravstvene zaštite domaćih životinja u funkciji povećanja produkcije stočarstva, obuhvaćena su i pitanja stanja, razvoja i osavremenjavanja gojenja goveda, konja, svinja, ovaca i živina. Takođe izneti su problemi stečene hrane i ishrane stoke.

"Ribarstvo i prerada" prikazana je u devetom poglavlju (611-653 str.) sa 5 tema. Obrađeno je ribarstvo, ribolov i prerada na Jadranu i u kopnenim vodama, kao i uzgoj riba i školjaka u pilot — farmi.

Deseto poglavlje "Poljoprivredna oprema i mehanizacija" (657-703 str.) ima 5 tema. Tu su izneti problemi savremene tendencije u mehanizaciji ratarske, stočarske, voćarske i vinogradske proizvodnje kao i mehanizacija u povrtarstvu. Takođe dostignuti nivo i dalji razvoj jugoslovenske industrije traktora, poljoprivrednih mašina i oprema za poljoprivredu.

Sigurno bilo bi interesantno posebno obraditi robotiku i automatizaciju.

Prehrambena industrija obuhvata XI poglavlje (707-849 str.) sa 17 tema. To je najveće poglavlje, jer obuhvata stanje, tendencije i perspektive prehrambene industrije, preradu voća, povrća, mleka, industriju mesa u ekonomskom razvoju i sl. Tu je razvoj procesa i procesne opreme prehrambene industrije, naučna istraživanja u području razvoja prehrambene tehnologije i biotehnologije. Ovde se nalaze i teme, kao što su: hrana i zdravlje, hranjiva dijetoprofilaktička vrednost voća i grožđa, kvalitet namirnica.

XII poglavlje "Ekonomika poljoprivrede" (813-951 str.) ima 13 tema. Svi važni faktori ekonomike poljoprivrede su obrađeni: poljoprivreda i privredni razvoj, komparativna prednost, agrarna politika, investicije, tržište i marketing.

Dati su i agrokombinati kao oblik krupne proizvodnje i njihovi rezultati, integracione veze primarne poljoprivredne proizvodnje i industrijske prerade i prometa IPK Osijek, transfer tehnologije u drugim zemljama (PKB), savremene metode prometa hrane UPI Sarajevo.

Takođe obrađeni su problemi usmerenih individualnih gazdinstava i društveno-ekonomski odnosi iz SR Slovenije, kao i Sociologijski aspekti revitalizacije sela i poljoprivrede.

Autori ovih radova su 178 najistaknutijih naučnika i stručnjaka iz cele zemlje. Svaka tema je obrađena na osnovu naučnih i stručnih rezultata i sintetskog karaktera je na prosečno 15 bibliografskih jeidnica, tabela, grafikona i slika. Ima mnogo tema, koje obrađuju problematiku i za 21 vek (naročito III poglavlje), korisnih ali izazvanih pitanja, naravno i različitih mišljenja.

Monografija "Hrana i razvoj" ima trajnu i istorijsku vrednost, jer je to do sada najkompletnije delo iz jugoslovenske poljoprivrede, koje obuhvata problematiku razvoja svih oblasti u proizvodnji hrane od ekologije do ekonomike.

Može korisno poslužiti svima onima koji se interesuju za proizvodnju hrane.

Prof. dr Budimir Milojić